

— | | —

Kristine Bilkau

De gelukkigen

Roman

Vertaald door Isabelle Schoepen
en Kris Lauwerys

Cossee
Amsterdam

— | | —

I

Het is donker en het avondverkeer schuift langzaam door de straat voor het huis, de lichten van de auto's schemeren door het plastic doek, de hele buitenwereld vervaagt achter het dekzeil en de steiger. Iets wat haar niet echt stoort, integendeel, wat ze lang niet zo erg vindt als de burens, die in het trappenhuis mopperen: Hoelang moet dit nog duren. Het melkachtige omhulsel maakt van het huis een verborgen plek, geeft je het gevoel in een hol te zitten. Overdag filtert het het licht en laat het gedempt doordringen in de kamers, 's nachts is het als een beschermende mantel. Isabell stelt zich hun esdoorn achter de steiger voor. Daaraan ziet ze de eerste tekenen van het wisselen van de seizoenen; als er knoppen aan de twijgen komen en een paar dagen later lichtgroene kruinen, als de bladeren rood en geel verkleuren en de takken na drie of vier stormachtige nachten kaal zijn, en ze tegen Georg kan zeggen: Daar is de lente; het is bijna winter. Terwijl ze naar het dekzeil kijkt, ziet ze de boom tot in de kleinste details voor zich. Het gekartelde esdoornblad, zo groot als een handpalm, komt als bij toeval los van zijn tak en dwarrelt langzaam neer, gedragen door de wind. Ze stelt zich hun straat voor, de gevels lichtblauw, lindegroen en prikkelend frambozenrood met witte ornamenten, de afgelopen jaren gaandeweg opgeknapt. Daartussen, verkommerd en provisorisch, huizen opgetrokken uit gele baksteen die door

de vervuilde stadslucht grauw is geworden. Aan de overkant de hoedenmakerij en de delicatessenzaak met café, daarnaast het winkeltje met de buitensporig dure, mooie spullen: rozenzeep uit Portugal, alpacawollen dekens uit Noorwegen, handgebreide truien van Zuid-Franse makelij. De hoge ramen van de yogastudio op de eerste verdieping, met in de late middag de contouren van de lichamen, hun synchrone bewegingen in het warme licht. De takken van de hoge bomen boven de daken van de geparkeerde auto's. Dat allemaal, hun thuis.

Ze scheurt een papiertje doormidden en begint te schrijven.

Mijn handen zullen niet trillen.

Ze schrijft de zin zwierig neer. Het heeft allemaal iets bespottelijks, iets kinderachtigs, maar ze kan het niet helpen.

Mijn handen, schrijft ze op het tweede stukje papier. De h maakt ze groter dan de andere letters. Het potlood maakt een zacht krassend geluid.

Zullen niet trillen.

Ze kijkt op de klok, over een kwartiertje moet ze ervandoor. Snel vouwt ze de papiertjes op en stopt ze in de zakken van haar spijkerbroek, eentje in de rechter, eentje in de linker, eentje voor haar rechterhand, die is belangrijk, eentje voor haar linkerhand, veiligheidshalve.

Op weg naar de keuken duwt ze de briefjes dieper in haar zakken, ze zitten veilig in haar strakke broek.

Georg zit aan tafel en geeft Matti te eten, tussendoor hapt hij in zijn eigen brood en bladert in een tijdschrift. Hij heeft appelringen en komkommerblokjes op het bord geschikt en een paar stukjes toast met boter die Matti verbazingwekkend braaf opeet. Soms moeten ze met trucjes zijn aandacht trekken zodat hij niet vergeet te eten, want hij speelt liever met zijn lepel, kijkt rond in de keuken, wijst met zijn vinger die nat is van het speeksel vragend naar de lamp, een banaan, een fles, omdat hij

het woord ervoor wil horen. Dan zitten ze alle twee naast hem, elk aan een kant, en maken een spel van de maaltijd, een lepel griesmeelpap vliegt brommend op Matti's open mond af, een stukje komkommer draait als een hommeltje in de lucht, en terwijl ze zo bezig zijn ziet ze de lachwekkende aanblik die ze daarbij bieden voor zich, herkent Georg niet, herkent zichzelf niet; twee rare volwassenen die toneelspelen, die blij zijn met hun verzadigde kind alsof het een fantastisch cadeau is.

Op het fornuis sist het espressokannetje, Georg heeft een nieuw pannetje melk opgezet. 'Er is koffie als je zin hebt,' zegt hij zonder zijn ogen op te slaan van zijn tijdschrift. Ze draait het gas uit, 'Ik ben vandaag niet moe,' zegt ze, maar kan een geeuw niet onderdrukken. Georg kijkt haar vragend aan, ze houdt haar hand voor haar mond en moet lachen. 'Ik heb vandaag geen koffie nodig, ik ben geconcentreerd genoeg.' Ze giet de melk in een mok en roert er honing in, cafeïne kan handen doen trillen, warme melk kalmeert de zenuwen. Ze heeft *geconcentreerd* gezegd, hoewel ze *gespannen* dacht. Maar ze wil Georgs nieuwsgierigheid niet wekken, ze wil er niet over praten. Het waait vanzelf wel over, zodra ze haar oude ritme terug heeft gevonden. Sinds de geboorte van Matti vallen haar ogen 's avonds dicht, nu moet ze rond die tijd weer klaarwakker zijn. Na de voorstelling gaan veel collega's nog door, in het theatercafé waar het podium van hen is, waar ze mogen spelen wat ze echt willen. Maar zij zal zich naar huis reppen, snel onder de wol duiken, ze zal op de slaap liggen wachten en weten dat Matti haar weldra zal roepen, hij slaapt zelden meer dan drie of vier uur na elkaar. Haar onvermoeibare oren zullen liggen wachten op zijn stem of zijn gehuil. Met een blik op de lichtgevende cijfers van de wekker zal ze aan de nieuwe dag en de volgende avond denken. Ze verlangt terug naar de laatste weken van haar zwangerschap, naar de traagheid en de rust van die tijd. Toen ze

thuis muziek maakte, zonder dirigent, zonder collega's, zonder publiek. Ze speelde voor een onzichtbaar iemand. Haar muziek en de aanwezigheid van het kind dat bewoog in haar buik. Ze was alleen en toch wist ze: iemand hoort mij.

Ze drukt haar wang tegen die van Matti aan, snuift zijn geur – boterige huid en appelzuur – op, hij spert zijn ogen open omdat hij begrijpt dat ze ervandoor gaat, dan geeft ze Georg een kus. 'Prettige avond,' roept hij haar achterna als ze in de gang haar cellokoffer op haar schouder tilt.

Nog voordat ze de deur opendoet hoort ze vanaf de straat muziek, koperblazers, pauken, daarna fluiten, een beetje schel. Een politieauto rijdt langzaam voorbij, daarachter loopt het kleine muziekkorps, schoolkinderen met rode wangen en hun handen in wollen handschoenen zonder vingers, en achter het groepje dat muziek maakt lopen moeders, vaders en kinderen die lampions voor zich uit dragen. Ze blijft staan en kijkt hoe de optocht aan haar voorbijtrekt. Volgend jaar zou ze met Matti kunnen deelnemen. Een vrouw met een pomponmuts op duwt haar kind in de kinderwagen voort, in zijn knuistje heeft het een houten stokje vast waar alleen maar een lampje met wat draad aan is bevestigd, de moeder beweegt haar lippen mee met het lied. Het is mooi en eenvoudig, zo papieren lampjes door het donker dragen, hoe graag had ze nu niet Matti in de draagdoek op haar buik, hoe prettig zou het niet zijn om hier samen met hem een poosje bij te zijn, met de anderen mee te zingen en in de menigte op te gaan.

Omdat ze probeert niet aan haar handen te denken terwijl ze de kast openmaakt en een zwarte blouse aantrekt boven haar zwarte spijkerbroek, neemt ze elke beweging van haar handen bewust waar, de knoopjes in de knoopsgaten duwen, de kraag van haar blouse goed leggen, de kast op slot doen.

Door de lange gang gaat ze naar de cafetaria, er komt gezang uit de kleedkamers en het ruikt er naar haarlak. Een danseres glipt met haar slanke lijf door de deur, ze draagt een catsuit, aan haar oogleden fladderen valse wimpers, sierlijk draait ze rondjes met de ene en daarna met de andere schouder, ze buigt haar bovenlichaam moeiteloos voorover en komt weer overeind, aan de podiumuitgang blijft ze staan, aansteker en sigaretten in de hand. Isabell recht onwillekeurig haar rug en buigt haar hoofd lichtjes opzij om haar nek te rekken.

Aan de automaat in de cafetaria neemt ze heet water en een zakje muntthee. De technici zitten aan tafel en eten gebrad met rode kool en *Knödel*, Isabells blik dwaalt over hun hoofden heen naar de foto's aan de muur, foto's van vorige ensceneringen, bij een ervan was ze aanwezig; ze zou zich hier niet vreemd moeten voelen. Ze houdt de mok onder haar kin en voelt de damp op haar lippen, ook van de thee krijgt ze het niet warm. Na een poosje gaat ze naar de kelder verdieping, duwt ze de ijzeren deur open die toegang verleent tot de orkestbak en die met een doffe metaalklank weer dichtvalt, het geluid doet haar denken aan de kelderdeuren in parkeergarages.

Ze zijn een klein, slinkend ensemble, vijftien mensen, voor de geboorte van Matti waren ze nog met twintig. Een zwartgekleed gezelschap in een met zwart vilt beklede orkestbak, verborgen onder het podium, als in een tunnel. Voor het publiek zijn ze onzichtbaar, tot aan de pauzes. Dan komen er toeschouwers bij de balustrade op hen neer staan kijken, ouders met hun kinderen, gepensioneerde koppels of vriendinnen die zich mooi hebben gemaakt voor de avond, met glitterblouse en handtasje. Ze staan boven aan de rand van de orkestbak en kijken omlaag naar ons, alsof we dieren in een kooi zijn, heeft ze vroeger wel eens gedacht. De meeste van haar collega's hebben ook andere projecten, de musical brengt geld in het laatje maar slurpt tijd

op, het is iets voorlopigs, niet het wezenlijke. Een man met grijs haar en een gebreid vest wilde gisteren weten of de muziek van de geluidsband kwam, alsof zij en hun instrumenten daar alleen maar als versiering zaten, en zij antwoordde geduldig, van de geluidsband, dat was haast vertederend, waar had je nog *geluidsbanden*?

Ze gaat zitten en ordent haar partituren, die ze eigenlijk niet nodig heeft, tenminste niet om te spelen, maar wel voor het veilige gevoel dat alles op zijn plek ligt. Ze maakt haar vlecht los, draait hem tot een streng en rolt hem op tot een stevige dot die ze in haar nek vastmaakt. Ze rilt opnieuw van de kou en wrijft over haar bovenarmen. Alexander begroet haar overdreven uitbundig, met een langgerekt 'Hey', ze vertrouwt hem niet, hij kan gemeen uit de hoek komen, de zwakten van anderen aanvoelen en met zijn opmerkingen aan de kaak stellen, eerste viool, vanzelfsprekend eerste viool, in Boekarest gestudeerd, door zijn accent klinkt alles wat hij zegt, ook de gemene dingen over collega's, bekoorlijk en nonchalant. Gisteren liep hij door de regen een stukje met haar op naar de ingang, hij escorteerde haar op elegante wijze met zijn paraplu, en zij voelde zich tot hem aangetrokken, de meisjes aan de bar in de foyer vallen bij bosjes voor hem.

Ze tilt haar cello op en laat de strijkstok lichtjes over de snaren glijden, speelt een paar maten uit haar solo en dan weer een paar klanken met nadruk. Sebastian gaat zitten, in zichzelf gekeerd en zwijgzaam, de eeuwige tweede viool en daar nog tevreden mee ook, hij lijkt het niet anders te willen. Ze ziet hoe hij zijn vertrouwde thermosfles uit zijn rugzak haalt en onder zijn stoel zet. In de kantine eet hij zelfgemaakte boterhammen, ze moet altijd glimlachen om zijn brood in de Tupperware-does. Haar blik valt op zijn stevige schoenen, ze zien eruit als wandelschoenen, drie kinderen heeft hij, drie.

Terwijl ze hun instrumenten stemmen, gaat Sean voor zijn muziekstandaard staan, het publiek applaudisseert niet voor hem want hij verdwijnt net als de anderen in de orkestbak, alleen zijn hoofd steekt er net ver genoeg uit opdat de acteurs hem kunnen zien. De strijkstok ligt rustig in haar hand, er is geen reden om bang te zijn, ze is hier, de derde avond na een lange onderbreking, ze is hier alsof ze niet is weggeweest, de geluiden zijn vertrouwd, de gezichten ook, alleen niet op die handen letten, gewoon spelen, alles als altijd laten komen, dat moet toch mogelijk zijn. Maggie wurmt zich langs Sebastian, haar arm om haar altviool geslagen als om een kleine hond. Ze draagt een lange jurk, alsof ze een symfonieorkest zijn. Ze heeft haar pony getoupeerd en haar ogen met een dramatische lijn opgemaakt.

Het licht gaat uit in de zaal, acht uur, op dit moment zingt Georg Matti in slaap naast het spijltjesbed en neuriet een melodie, dadelijk komt hij voorzichtig overeind, loopt langzaam en op zijn tenen naar de deur zodat er geen enkele vloerplank kraakt en zijn terugtocht verraadt, zodat hij ongehinderd de vrijheid van zijn avond in kan glijden.

Hier beneden wachten ze verenigd in stille concentratie op het moment dat Sean zijn arm heft. Opnieuw ademt ze tegen het bonzen van haar hart in.

Met de minuut groeit het vertrouwen: het zal niet opnieuw gebeuren.

De muziek overspoelt haar, alle stemmen golven door de ruimte, ze zwemt en wordt gedragen, ze drijft op de stroom van de volle klank, zeker en licht.

Stilte in de orkestbak, voetstappen boven hen op het podium, op de kleine monitor naast haar kijkt ze naar de acteurs, de scène daarboven duurt nog even. Alexander zakt weg in zijn stoel,

op zijn gezicht het blauwachtige schijnsel van zijn telefoon, zijn vinger strijkt over het kleine lichtvlak. Ruzie op het podium, tromgeroffel, ze gaat klaar zitten, een klap op de trom, boven loopt er iets flink mis, onderstreept door geluiden, ophaal van de strijkstokken, afstreek, twee rauwe klanken, getokkel, pling, dan weer rust. Minuten gaan voorbij, ze probeert uit te maken wat ze in haar handen voelt. Pianomuziek van het keyboard met synthesizerstrijkers erbij, zangkoor op het podium, aanzwellend pathos, liefde en lijden, Sean wiegt met zijn lichaam terwijl hij dirigeert en het koor begeleidt met grimassen, sommigen vinden het bespottelijk hoe hij er zo in opgaat, avond na avond. Gestommel en dialoog, Alexander leunt weer achterover, zijn viool op zijn schoot en zijn telefoon in zijn hand. Bij het schijnsel van haar halogeenlampje bladert Maggie door een boek over de Himalaya.

Isabell kijkt weer op de monitor, let op elke beweging van de acteurs, de onverschilligheid van de anderen kon haar niet vreemder zijn. Dwarsfluitsolo. Ze laat haar arm hangen en schudt met haar hand, een beetje maar, zodat de anderen niets merken. De fagot zet in. Ze rilt opnieuw van de kou en de gevaarlijke onrust trekt door haar ledematen, ze voelt het in haar armen, zelfs in haar benen, als een zacht beven. Niet vergeten te ademen. Haar lichaam laat haar in de steek, en als ze kon weglopen zou ze dat nu doen. Onder de stof van haar blouse zijn haar oksels nat. Nog vier, nog drie, nog twee, en – ze zet een tikje te vroeg in, haar inzet lijkt mislukt – of niet, of toch?

Het moment is al voorbij, nu piano en zacht, *piano*, maar ze kan alleen met kracht spelen, ze kan de druk niet van haar strijkstok halen, ze moet de controle bewaren, veel te luid is ze, verstart en luid – of niet, of toch?

Maggie draait zich naar haar toe, en ook dat moet ze nog klaarspelen, niet opkijken. Sean, Alexander, Sebastian, de an-

deren, alle gezichten versmelten tot een enkele vraag: Wat is er mis met de cello? Ze voelt het medelijden en de verwondering van de anderen, met elke klank die de verstarde strijkstok voortbrengt groeit hun nieuwsgierigheid, er lijkt geen eind te komen aan haar solo, en toch, ze komt bij de laatste maten aan, niet versnellen nu, het laatste restje waardigheid niet verliezen, tempo aanhouden. De koperblazers zetten in, het is voorbij. Strijkers en synthesizerstrijkers overstemmen elke twijfel, elke oneffenheid. Zonet leek ze nog blind en doof, nu wordt ze weer meegesleurd door de stroom, ze legt een overdreven, haast pijnlijke overgave in haar spel, alsof ze zo haar solo ongedaan kan maken, kijk maar, ik ben één met mijn instrument, ik val niet uit, ik heb ze allemaal op een rijtje, ik ben niet ziek of onbekwaam.

Tijdens de pauze loopt ze naar de podiumuitgang en glipt langs het groepje rokers buiten op de trap, alsof ze op de vlucht is, om de hoek van het gebouw blijft ze staan. Zo erg was het niet, het ging, het ging nog net, ze wilde dat iemand dat tegen haar zei, ze wilde dat ze het aan iemand kon vragen. Ze speelde alsof ze onder een glazen stolp zat. Iedereen kon het zien: ze was de klank kwijt, en de ongedwongenheid.

‘Hoe ging het?’ vraagt Georg in het donker van de slaapkamer. Ze glijdt bij hem onder de deken.

‘Goed.’